

Asia: VN/13551/2019

Valtioneuvoston periaatepäätös Kiertotalouden strategisesta ohjelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS KIERTOTALOUDEN STRATEGISESTA OHJELMASTA

Neste kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiasta ja toteaa seuraavaa:

Kiertotalouteen siirtyminen on tärkeää ja välttämätöntä materiaalien ja energian kulutuksen sekä kasvihuonekaasupäästöjen hillitsemiseksi. Lausunnossa keskitymme erityisesti kierrätykseen sekä kestävämpiin raaka-ainevalintoihin.

Lainsäädäntöä kehitettävä mahdollistavaan suuntaan:

Kiertotalous kehittyy nopeasti, ja alalla tehdään merkittäviä uusia innovaatioita. Lainsäädännöllä voidaan joko mahdollistaa tai hidastaa uusien toimintatapojen yleistymistä. Keskeinen rooli on jätelainsäädännöllä. Myös säädösten rajapinnat esim. jäte-, kemikaali- ja ympäristösäädösten välillä kaipaavat tarkastelua. Yhä suurempi osa teollisuuden raaka-aineista tulee jatkossa kiertotaloudesta, jolloin ne voivat elinkaarensa jossain vaiheessa olla myös hetkellisesti jätelainsäädännön piirissä. Tuotteen tai materiaalin luokitus jätteeksi ei saa erottaa niitä kiertotalouden mahdollisuuksista, vaan jättemateriaalit tulisi nähdä keskeisenä osana kiertotaloutta, kiertotalouden raaka-aineina.

Lausunnolla oleva luonnos keskittyy kotimaiseen toimintaan. Yritysten arvoketjut ja yhteistyöverkostot ovat usein kuitenkin kansainvälisiä. Yhä enemmän kiertotalouden raaka-aineita,

välituotteita ja tuotteita liikkuu maasta toiseen. Tavoitteena tulisi olla EU:n sisämarkkinat kattava kiertotalous, jossa sääntely ja toimintatavat olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia eri jäsenmaissa.

Käytännön esimerkkinä tästä on jätteenkierron päättymisen (e-o-w, end of waste), mitä ei toistaiseksi ole harmonisoitu EU:n jäsenmaiden välillä. Pidämme tärkeänä luonnoksessa esitettyä e-o-w -menettelyn virtaviivaistamista kotimaassa. Esitämme lisäksi käytäntöä, jossa jäsenmaiden viranomaiset voisivat tehdä kahdenvälisiä tai monenvälisiä sopimuksia nimettyjen e-o-w -virtojen vastavuoroisesta hyväksymisestä. Tämä menettely olisi nopeampi kuin mahdollisen EU-tasoisesta kyseistä e-o-w -jaetta koskevan sääntelyn aikaansaaminen. Katsomme, ettei tämänkaltaisten sopimusten mahdollistaminen vaaranna ympäristön tai terveyden suojelua, koska e-o-w -tilan saavuttanut materiaali on automaattisesti m.m. REACH- ja muun kemikaalisääntelyn piirissä.

Tapauskohtaisen jätteenkierron päättymisen käsittelyn tulisi olla ripeää. Esitämme myös harkittavaksi, voisiko käsittelyn keskittää yhdelle viranomaiselle, jolloin sille kertyvä kokemus ja rutiini sujuvoittaisivat käsittelyä. Samalla menettelyä voitaisiin keventää niin, että e-o-w -luokittelu voitaisiin tehdä kevyemmällä menettelyllä, esim. ilmoituksella, johon viranomaisen voisi tarvittaessa reagoida.

Jätelain jätehierarkia on hyvä ohjaava periaate. Siitä poikkeaminen tulee olla mahdollista tarvittaessa. Kiertotalouden ohjaavana periaatteena tulisi pitää ilmastohierarkiaa jätehierarkian sijaan. Näin varmistetaan, että lainsäädäntöä, toimenpiteitä ja valintoja ohjaa valintojen kestävyys sekä päästöjen vähentäminen systeemillä tasolla.

Neitseellisten fossiilisten raaka-aineiden ja fossiilisten polttoaineiden korvaamisessa on voitava hyödyntää sekä kierrätettyjä fossiilisia että kestäviä biopohjaisia raaka-aineita ja erilaisia sivuvirtoja. Kiertotalouteen pyrkiminen vaatii sekä olemassa olevien materiaalivirtojen tehokasta kiertoa että lisämateriaalitarpeen korvaamista kestäväillä biomassapohjaisilla ratkaisuilla. Tarvitsemme sekä teknologia- että raaka-aineneutraalin lähestymistavan, jossa kaikki kestävyys tunnusmerkit täyttävät ja ympäristöhyötyjä tarjoavat teknologiat sekä raaka-aineet saadaan kannustimien piiriin ja hyödynnettyä kunnianhimoisten ilmasto- ja kiertotaloustavoitteiden saavuttamisessa.

Luonnoksessa on toimenpide-ehdotuksia kiertotalouden kannustamiseen. Yritysten kannalta parhaat kannusteet ovat sellaisia, että ne tarjoavat yrityksen tuotteille kysynnän kasvua ja samalla vähentävät ilmastopäästöjä.

Muovien kemiallinen kierrätys parantaa materiaalien kiertoa:

Nesteen tavoitteena on prosessoida vuosittain miljoona tonnia muovijätettä vuodesta 2030 alkaen. Ensimmäiset jätemuovin teollisen mittakaavan koeajot tehtiin viime vuonna jalostamollamme. Kemiallisen kierrätyskapasiteetin kehitys tukee Nesteen strategista tavoitetta tulla globaaliksi johtajaksi kiertotalousratkaisuissa. Lisäksi se tukee tavoitettamme vähentää ilmastopäästöjä ja yhteiskunnan riippuvuutta raakaöljystä. Kehitys tukee myös EU:n muovistrategiaa kiertotaloudessa sekä Circular Plastics Alliance -yhteenliittymän tavoitetta tuoda 10 miljoonaa tonnia kierrätysmuovia tuotteisiin Euroopan unionissa vuoteen 2025 mennessä.

Kemiallinen kierrätys luo mahdollisuuksia ja kannustimia estää aiemmin kierrätyskelvottoman muovijätteen päätyminen kaatopaikoille ja polttoon. Muovijätteen palauttaminen polton sijaan takaisin muovin arvoketjuun vähentää kasvihuonekaasupäästöjä sekä fossiilisten resurssien käyttöä merkittävästi. Se auttaa myös ratkaisemaan muovijäteongelmaa luomalla arvoa aiemmin kierrätykseen soveltumattomille muovimateriaaleille. Kemiallisella kierrätyksellä varmistetaan, että muovit pysyvät materiaalikierrossa pidempään, sillä sen avulla muovien elinkaarta voidaan pidentää ja korkealaatuisia muovimateriaaleja valmistaa vaikeasti kierrätettävistä sekä jo kerran mekaanisesti kierrätetyistä materiaaleista.

Kemiallisella kierrätyksellä on monia hyötyjä:

Kemiallinen kierrätys tarkoittaa muovijätteen muuntamista raakaöljyn kaltaiseksi raaka-aineeksi ja prosessointia korkealaatuisiksi materiaaleiksi. Kemiallisella kierrätyksellä on muun muassa seuraavanlaisia hyötyjä:

kiihdyttää materiaalien kierrätystä estämällä arvokkaiden materiaalien päätyminen kaatopaikoille tai polttoon

täydentää perinteistä mekaanista kierrätystä ja auttaa kasvattamaan kierrätysastetta mahdollistamalla mekaanista kierrätystä laajemman jätemuovin kierrätyksen (esim. sekamuovi, monikerrosmuovi, monimateriaalinen muovi ja värjätty muovi)

auttaa merkittävästi pienentämään yhteiskunnan riippuvuutta raakaöljystä

antaa mahdollisuuden valmistaa korkealaatuisia ja korkean suorituskyvyn materiaaleja, joita voidaan käyttää kaikissa nykyisissä sovelluksissa, myös herkimmissä, kuten elintarvikepakkauksissa sekä lääkealan ja terveydenhuollon sovelluksissa

antaa mahdollisuuden osallistua maailmanlaajuisen muovijätehaasteen ratkaisujen etsimiseen kehittämällä siihen uusia, tehokkaita keinoja.

Raaka-aineiden käytölle raja?

Ohjelmassa mainitaan, että "Vuonna 2035 primääriraaka-aineiden kotimainen kokonaiskulutus ei ylitä vuoden 2015 tasoa." Vaikka tavoite kuulostaa kannatettavalta, voi sen noudattaminen johtaa jopa kiertotaloutta rajoittavaan tulokseen. Alan innovaatiot voivat johtaa raaka-aineiden yllättäviinkin käyttötarpeisiin, samalla vastaavasti säästäten raaka-aineiden käyttöä toisaalla.

Loikkanen Seppo
Neste Oyj